

Συνέντευξη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ο πρώην «τσάρος» της οικονομίας λύνει τη σιωπή του, μιλάει για το πρώτο μνημόνιο και για τη «μόνη εναλλακτική της ασύντακτης χρεοκοπίας» το 2010, επιμένοντας ότι η Ανγκελα Μέρκελ έφερε το ΔΝΤ

«Επιλέξαμε βαριά εγχείρηση αντί για ξαφνικό θάνατο»

ΣΗΜΙΤΗΣ

■ Η οκταετία Κώστα Σημίτη δεν είχε ευθύνες για την οικονομική κατάσταση;

Οι ρίζες της δημοσιονομικής εκτροπής της χώρας πάνε σίγουρα πίσω, δεκαετίες πίσω. Και έχουν συνεισφέρει σε αυτή όλες οι κυβερνήσεις. Αλλά με όποια κριτήρια και να το ελέγξει κανείς, η οικονομία που παραδόθηκε το 2003 ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση από αυτήν του 1996. Αυτό δεν σημαίνει πως η οκταετία Σημίτη δεν είχε προβλήματα. Αν και ελεγχόμενο, το δημόσιο χρέος παρέμεινε στο 100% του ΑΕΠ και, άρα, ήδη στη ζώνη κινδύνου. Χάθηκαν, δε, και σημαντικές ευκαιρίες, όπως αυτή της μεταρρύθμισης Γιαννίτου στο Ασφαλιστικό. Καμία σκέψη, όμως, με όσα ακολούθησαν.

Από τον
ΑΡΗ ΡΑΒΑΝΟ

ΛΥΝΕΙ τη σιωπή του, όποτε παρά πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Ανήμερα τη συμπλήρωση επτά ετών από την είσοδο της Ελλάδας στο μνημόνιο, εμμένει στην πολιτική απόφαση της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ, του ίδιου και του τότε πρωθυπουργού, Γιώργου Παπανδρέου, για ένταξη στον μηχανισμό στήριξης.

Ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου, ο υπουργός Οικονομικών του πρώτου μνημονίου, επιμένει ότι το 2010 η μόνη εναλλακτική που υπήρχε για τη χώρα ήταν η ασύντακτη χρεοκοπία. Στην αποκλειστική του συνέντευξη στην «Κυριακάτικη ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ», αν και παραδέχεται λάθη σε χειρισμούς, υποστηρίζει ότι το πρώτο μνημόνιο ήταν αναγκαστική επιλογή. Ριχνει ευθύνες για την έλλειψη του ΔΝΤ στην καγκελάριο Ανγκελα Μέρκελ, λέγοντας πως είναι μόνος ότος το ΠΑΣΟΚ έφερε το Ταμείο στην Ευρώπη, μέσω της Ελλάδας. Υποστηρίζει με σθένος, όπως είναι φυσικό, τον κ. Παπανδρέου, τονίζοντας ότι θα κέρδιζε το δημοψήφισμα το 2011, και επακρίνει με οροδρόμια τον Κώστα Καραμανλή.

Ασκήει κριτική στα Ζήτημα του Αντώνη Σαμαρά, ενώ δεν αρνείται και τις ευθύνες της διακυβέρνησης Κώστα Σημίτη για την οικονομική κατάσταση. Είναι ιδιαίτερα κριτικός και στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και προβλέπει την έλλειψη τέταρτου μνημονίου.

■ **Κύριε Παπακωνσταντίνου, σαν σήμερα, πριν από επτά χρόνια, η χώρα εντάχθηκε στον μηχανισμό στήριξης και μίση στον μνημονιακό λαβύρινθο. Είχατε τη θέση του υπουργού Οικονομικών στο πρώτο μνημόνιο. Μεταναστεύετε για την επιλογή ένταξης στο μνημόνιο;**

Είναι σαν να με ρωτάτε αν μετανιώσω που επιλέξαμε μια βαριά και επικίνδυνη, αλλά απαραίτητη εγχείρηση, αντί για τον ξαφνικό θάνατο. Σας θυμίζω ότι το πρώτο μνημόνιο ακο-

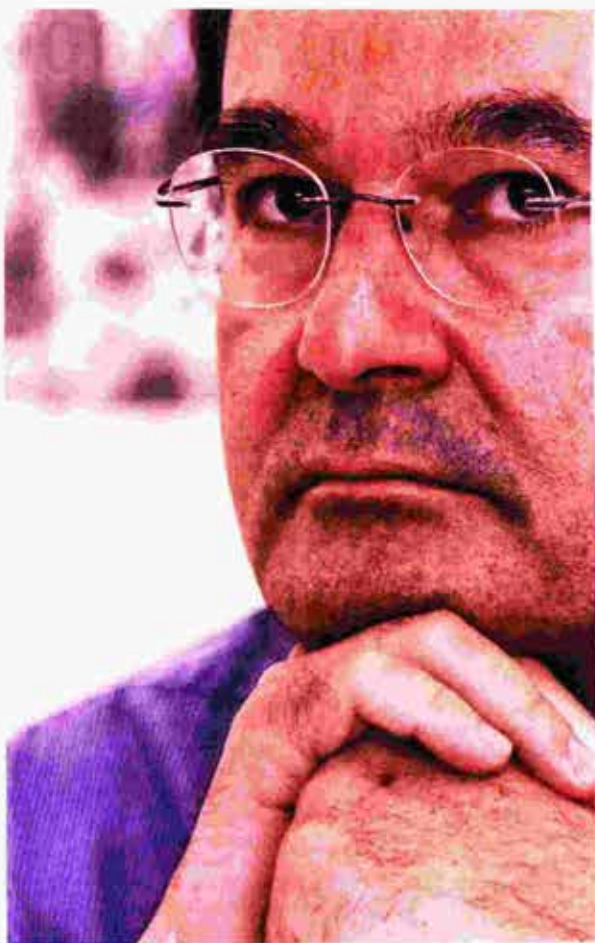
λούθησαν άλλα δύο, τα οποία υπέγραψαν πολύ διαφορετικές κυβερνήσεις από αυτή του 2010 (και επίκειται και τέταρτο). Και ότι, πέραν της Ελλάδας, μνημόνιο είχαν και η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Κύπρος, χώρες με σαφώς καλύτερα δημοσιονομικά στοιχεία από τριές. Όλα αυτά δείχνουν ότι το πρώτο μνημόνιο ήταν αναγκαστική επιλογή. Το μνημόνιο μας έδωσε τον χρόνο και τα χρήματα για να μειωθούν σταδιακά -και όχι με τη μία- το δημοσιονομικό έλλειμμα αλλά και το έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο. Η μόνη «εναλλακτική» θα ήταν η ασύντακτη χρεοκοπία της χώρας.

Προσπαθήσαμε

■ **Αυτοκριτική έχετε κάνει; Παραδείγματα κάρτε, τα όσα είπατε για τον «Τιτανικό» δεν επηρέασαν την πορεία της χώρας;**

Γνωρίζω πως η αφήγηση ότι δεν έφτιαξαν τα γεγονότα, αλλά συγκεκριμένοι χειρισμοί είναι πολύ ελκυστική. Είναι, όμως, λανθασμένη. Για παράδειγμα, η περίφημη ρήση περί «Τιτανικού». Είχα και τον Φεβρουάριο του 2010: Προσπαθήσαμε να αλλάξουμε την πορεία του «Τιτανικού» και αυτό δεν γίνεται από τη μία μέρα στην άλλη. Και είχα προσθέσει πως, ενώ με την προσγομένη κυβέρνηση η Ελλάδα πήγαινε στα βράχια, με τον καιτόνιο να κοιμάται στην καμπίνα, τώρα θύσανται όλοι πάνω στη γέφυρα, αποφασισμένοι να αποφύγουμε τη σύγκρουση. Εκτόξευσα τα περιθώρια κινδύνου ο παραλληλισμός της οικονομίας με τον «Τιτανικό»: Οχι βέβαια! Το περιθώριο δανεισμού στο 10ετές ελληνικό ομόλογο την ημέρα της ομιλίας εκείνης ήταν περί τις 300 μονάδες βάσης - και στο επίπεδο αυτό ακριβώς παρέμεινε και τις ημέρες και τις εβδομάδες που ακολούθησαν.

■ **Όταν παρουσιάσατε το βιβλίο σας «Game Over», ο διευθυντής Σύνταξης των «Financial Times» Πίτερ Σλιγκελ είπε ότι αδυνατεί να κατανοήσει γιατί εσείς και ο Γ. Παπανδρέου**

Ο υπουργός Οικονομικών του ΠΑΣΟΚ και του πρώτου μνημονίου, Γιώργος Παπακωνσταντίνου

εξακολουθείτε να έχετε τον ρόλο των «διαβόλων». Αισθάνεστε διάβολοι; Ο Πίτερ Σλιγκελ, ένας από τους πιο ουδέτερους παρατηρητές του ελληνικού δράματος, εξέφρασε την απορία του για το γεγονός ότι, ενώ σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο είναι κατανοητό πως η κρίση έφερε το μνημόνιο, στη χώρα μας πολλοί εξακολουθούν να πιστεύουν το ανάποδο: Δηλαδή, ότι το μνημόνιο έφερε την κρίση. Εί συ και η δαιμονοποίηση του τότε πρωθυπουργού και του υπουργού Οικονομικών «που έφεραν το μνημόνιο», άρα και όλα τα δεινά τα οποία ακολούθησαν.

Φυσικά, αυτή η δαιμονοποίηση και η σιοσοποίηση δεν είναι αβώες. Είναι ο κορμός του αφήγηματος που προσπαθεί να αναλύσει τις τεράστιες ευθύνες όσων έφεραν την κατάσταση εκεί όπου τη βρήκαμε το 2009, αλλά και αυτών που ήρθαν στην εξουσία τάζοντας το «οκτισμο» του μνημονίου.

■ **Γιατί ρίχνετε όλο το ανάθεμα στη διακυβέρνηση Κώστα Καραμανλή; Επί των ημερών σας, από τον Οκτώβριο του 2009 έως το Καστελόριζο, δεν αυξανόταν με γεωμε-**

τρική πρόοδο το έλλειμμα;

As αφύσισμα να μιλήσουν οι αριθμοί: Το 2008, όταν η οικονομία ήταν υποτίθεται «θωρακισμένη», η χρονιά είχε κλείσει με δημοσιονομικό έλλειμμα ήδη στο 10% του ΑΕΠ -απόλυς δεν το ξέραμε ακόμα, το μάθαμε αργότερα- και με έλλειμμα εξωτερικού ισοζυγίου 14% του ΑΕΠ. Το 2009 τον Σεπτέμβριο -πριν από τις εκλογές- το δημοσιονομικό έλλειμμα είχε ήδη φτάσει στο 10% (ενώ η τότε κυβέρνηση ισχυριζόταν επίσημα πως θα είναι 6% για όλο το έτος).

Παρά το συμφύραμα που κάναμε μετά τις εκλογές, όταν το 80% των δαπανών είναι μισθοί, συντάξεις και επιδόματα, το τελευταίο τρίμηνο είναι λίγο πολύ προδιαγεγραμμένο. Όσο για το πρώτο 4μηνο του 2010, δηλαδή πριν από το Καστελόριζο: Μειώσαμε το έλλειμμα 40% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2009. Αντιλαμβάνεστε, τώρα, τις ευθύνες της διακυβέρνησης Καραμανλή; Όλα αυτά, βέβαια, αποτυπώνονται και στην αύξηση του χρέους: Από 180 δις. ευρώ το 2003 στα 300 δις. ευρώ το 2009.

■ **Σας κατηγορούν ότι με την απόφαση σας φέρατε το ΔΝΤ στην Ευρώπη. Δεν είχατε άλλη επιλογή το 2010; Το ρωτώ γιατί έχετε παραδεχθεί ότι συζητούσατε με το ΔΝΤ από τον Οκτώβριο του 2008 για την εμπλοκή του. Μη ρωτάτε τρέμω. Ρωτάωτε την κυρία Μέρκελ. Ουδείς ήθελε τότε το**

είναι γιατί ακόμα διακινείται ο μύθος ότι εμείς φέραμε το ΔΝΤ.

■ **Μετά την πάροδο επτά ετών, παραδέχεστε λάθη στους χειρισμούς;**
Φυσικά. Όλοι κάναμε λάθη. Αλλιώς νο! Η τότε κυβέρνηση, η αντιπολίτευση, οι Ευρωπαίοι εταίροι μας, οι «θεομοί» - και προφανώς εγώ, προσωπικά.

Ζούσαμε μια πρωτόγνωρη κατάσταση: Μια χώρα της ευρωζώνης στα πρόθυρα της χρεοκοπίας, χωρίς, τότε, μηχανισμούς διάσωσης, αλλά και με μία μεγάλη καχυποψία απέναντι σε οτιδήποτε έλεγε ή έκανε η ελληνική κυβέρνηση (γιατί είχαν καί από τις προηγούμενες κυβερνήσεις). Τα λάθη χειρισμού που έγιναν τότε, όμως, ωχριούν μπροστά στα μεγάλα λάθη και στις τεράστιες ολιγορίες που οδήγησαν τη χώρα στο να είναι ένα βήμα από τον γκερεμό. Για κάποιον περίεργο λόγο, όλη η συζήτηση εξακολουθεί να είναι για τα λάθη εκείνων των μηνών και όχι γ' αυτά όλων των προηγούμενων ετών.

■ **Μήπως τα πράγματα το 2009 δεν ήταν, τελικά, τόσο άσχημα, όπως λένε από την πλευρά της ΝΔ, που επιμένει ότι δεν υπήρχε δημοσιονομική εκτροπή και πως υπήρχαν εναλλακτικές;**

Δεν δέχομαι να μιλάω ακόμα σαν να μην έχει επίσημα καταγραφεί έλλειμμα σχεδόν 16% το 2009. Και σαν να μην έχουν ψηφιστεί επτά Προϋπολογισμοί από διαδοχικές κυβερνήσεις με αυτά τα στοιχεία. Όσοι τα αμφισβητούν ας μην τα ψήφισαν στη Βουλή. Έχει και όρια η άρνηση της πραγματικότητας για μικροκομματικούς σκοπούς και για τη διάσωση της υστεροφημίας κάποιων. Όσο για εναλλακτικές: Αν θεωρείτε την άτακτη χρεοκοπία πραγματική εναλλακτική για τη χώρα, τότε ναι, υπήρχαν «άλλοι δρόμοι».

Ή αν πιστεύετε στη θεωρία του «βομβιστή αυτοκτονίας», ότι δηλαδή αρκεί να απειλούσαμε με στάση πληρωμών, για να μας χαρίσουν τα χρήν, είδαμε την επιτυχία αυτής της τακτικής το πρώτο εξάμηνο του 2015, όταν η χώρα είχε πρωτογενές πλεόνασμα, όχι το πρωτογενές έλλειμμα 24 δισ. ευρώ του 2009 που κληθήκα-

με εμείς να διαχειριστούμε.

■ **Μήπως δεν διαπραγματευτήκατε όπως έπρεπε; Το ρωτάω διότι και ο Κ. Σημίτης είχε δηλώσει πως ήταν λάθος το γεγονός ότι εσείς και ο Γ. Παπανδρέου διαπραγματεύσασταν το πρώτο μνημόνιο.**

Σε όλες τις χώρες που μπήκαν σε μνημόνιο η διαπραγμάτευση έγινε από τον πρωθυπουργό και τον υπουργό Οικονομικών - δεν ήταν ελληνική ιδιαιτερότητα αυτό. Με μία σημαντική διαφορά όμως: Στις υπόλοιπες χώρες υπήρχε τουλάχιστον μια στοιχειώδης συναίνεση από την αντιπολίτευση στα βασικά.

Εμείς είχαμε Ζάππεια και καταψήφισαν όλων των δύσκολων μέτρων στη Βουλή - και μάλιστα από αυτούς που μας παρέδωσαν το έλλειμμα στα ύψη. Όσο για τη θεωρία των «καλύτερων διαπραγματευτών»: Έχουμε πλέον δει τα αποτελέσματα της διαπραγμάτευσης πολλών πρωθυπουργών μετά τον κ. Παπανδρέου και υπουργών Οικονομικών ύστερα από εμένα. Και, μάλιστα, από συγκριτικά καλύτερη θέση, δεδομένου του ότι το συντηρητικά μεγαλύτερο μέρος της μείωσης του ελλείμματος είχε ήδη γίνει τη διετία 2010-2011. Όλοι μπορούν, συνεπώς, να κρίνουν.

Ο Καραμανλής

■ **Εάν δεν πιάζατε για εκλογές το 2009, ο Κ. Καραμανλής ενδεχομένως να μην είχε στήσει κάλπες πρόωρα. Δεν βιαστήκατε να πάρετε την ευκαιρία;**

Ο κ. Καραμανλής βρισκόταν σε φάση αποδρόμης, γιατί εκείνος -σε αντίθεση με τους Έλληνες πολίτες- ήξερε την πραγματική δημοσιονομική κατάσταση. Και τις εκλογές τις προκήρυξε αρκετούς μήνες πριν από τη λήξη της θητείας του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Εάν ήθελε να παραμείνει και να το παλέψει, γιατί δεν περίμενε έως την Προεδρική εκλογή; Θα σας ποω γιατί: Θα ήταν τότε αναγκασμένος να παραδέχεται την πραγματική οικονομική κατάσταση και να πάρει μέτρα. Δεν ήταν, συνεπώς, η «βιασίνη» του ΠΑΣΟΚ που έφταιξε.

■ **Το Δημοψήφισμα του 2011 έπρεπε**

να γίνει ή οι Ευρωπαίοι είχαν προγράψει τον Γ. Παπανδρέου;

Τα πράγματα θα ήταν διαφορετικά, εάν είχε γίνει - για τη χώρα και για την κυβέρνηση. Θεωρώ βέβαια - και το λέω και στο βιβλίο μου - ότι ο χειρισμός με τη μη επαρκή ενημέρωση των εταίρων μας ήταν λανθασμένος και αυτό οδήγησε την πρωτοβουλία σε αποτυχία.

Οι μεν Ευρωπαίοι αποφάσιαν ότι ο Παπανδρέου δεν μπορούσε να συνεχίσει, στη δε Ελλάδα πάρα πολλοί ανακουφίστηκαν από τη μη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος. Το δημοψήφισμα θα είχε κερδηθεί και αυτό θα καίεστροφε το πολιτικό τους αφήγημα και το μέλλον τους.

■ **Θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν και πώς; Θα μπορούσε από το 2009-2010 να διαγραφεί χρέος; Είχατε άλλες μορφές χρηματοδότησης;**

Οι εταίροι μας θα μπορούσαν να είχαν βοηθήσει, εάν έπαιρναν αποφάσεις σταθερής νομιμότητας, εάν έβγαζαν εξ αρχής περισσότερα χρήματα στο τραπέζι (άρα, μικρότερη ανάγκη βίαιης προσαρμογής) και εάν δέχονταν να γίνει αναδιάρθρωση χρέους νομιμότερα. Τα παλέψαμε όλα αυτά. Αναδιάρθρωση χρέους πριν από το πρώτο μνημόνιο, όμως, ήταν αδύνατο να γίνει - προτού, δηλαδή, η Ελλάδα αποδείξει ότι είχε τη βούληση να τιθασεύσει τα ελλείματά της. Όσο για τις άλλες μορφές χρηματοδότησης, από χώρες όπως, π.χ., η Ρωσία, η ιστορία της Κύπρου το 2013 (και όχι μόνο αυτή) απέδειξε και αυτή τη φενάκη.

■ **Η πολιτική τελείωσε για εσάς;**

Ως ενασχόληση ενός ενεργούς πολίτη, όχι. Θα συνεχίσω να εκφράζομαι και να λέω την άποψή μου, με τη βαρύτητα που μπορεί να έχει αυτή, δεδομένου του ρόλου μου αυτή την κρίση για τη χώρα περίοδο. Αυτό ήταν και το νόημα του βιβλίου μου «Game Over - Η Αλήθεια για την Κρίση». Ως κομματικά εμπλεκόμενος, όμως, και υποψήφιος σε εκλογές, ναι, έχει τελειώσει. Ο κύκλος για μένα έχει κλείσει. Εξπνα συμπυκνωμένα σε μερικά χρόνια όσα δεν ζουν άλλοι σε δεκαετίες. Η ζωή έχει κι άλλα μονοπάτια...

Τα λάθη χειρισμού που έγιναν τότε, ωχριούν μπροστά στα μεγάλα λάθη και στις τεράστιες ολιγορίες που οδήγησαν ένα βήμα από τον γκερεμό

ΔΝΤ, πλην εκείνης. Εμείς θέλαμε αμιγώς ευρωπαϊκή λύση, το ίδιο και το Eurogroup, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ακόμα και ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών. Αλλά η Γερμανίδα καγκελάριος δεν εμπιστευόταν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ήθελε να πει στο Κοινοβούλιο της και στον Γερμανό φορολογούμενο ότι θα υπάρχει και το «κακό ΔΝΤ» στο τραπέζι. Τα πράγματα ήταν, λοιπόν, απλά: Η Γερμανία θα έβαζε χρήματα μόνο αν όλοι οι υπόλοιποι συμφωνούσαν να εμπλακεί και το ΔΝΤ. Όλα αυτά, όμως, είναι γνωστά και καταγεγραμμένα. Το δικό μου ερώτημα

Αν θεωρείτε την άτακτη χρεοκοπία πραγματική εναλλακτική ή αν πιστεύετε στη θεωρία του «βομβιστή αυτοκτονίας»...

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

«Κάναμε το σωστό, δεν πήγαμε τη χώρα στα βράχια»

■ **Ο Γιώργος Παπανδρέου θεωρείτε ότι πρόδωσε την εμπιστοσύνη του λαού, που του έδωσε εντολή το 2009; Κυριολεκτικά αποχώρησε για την πλειοψηφία των πολιτών σαν αποτυχημένος. Παραδώσατε την εξουσία το 2011 επειδή δεν πήγατε σε πρόωρες εκλογές;**
Θα την είχε προδώσει, εάν άφηνε τη χώρα να χρεοκοπήσει ή εάν δεν στεκόταν στο ύψος των περιστάσεων. Αντίθετα, ανέλαβε ευθύνες που δεν του αναλογούσαν - και πλήρωσε τεράστιο πολιτικό και προσωπικό κόστος. Αποχώρησε όταν θεωρήσε πως αυτό θα βοηθούσε τη χώρα. Πόσοι άλλοι το έχουν κάνει αυτό;

■ **Ήταν λάθος που δεν ζητούσατε ψήφισμα του πρώτου μνημονίου με 180 βουλευτές;**

Ο κ. Σαρμάς είχε δηλώσει ξεκάθαρα ότι η ΝΔ θα καταψήφισε. Και ουδείς μπορούσε να μας εγγυηθεί ότι θα υπήρχαν αρκετοί βουλευτές της ΝΔ να κάνουν το εθνικό σωστό - όπως έκανε η κυρία Μπακογιάννη - και να αποφύγουμε, έτσι, τις εκλογές, που θα σημάιαν -δεδομένων των προθέσεών μας για τα ομόλογα τα οποία έλγαν- πτώχευση και χάος. Είχαμε κοινοβουλευτική πλειοψηφία και, άρα, την ευθύνη των αποφάσεών. Κάναμε το σωστό για τη χώρα, ασχέτως αν το κόστος για εμάς ήταν τεράστιο. Και, βέβαια, αν πράγματι ψηφίσουμε 180 ψήφους και τελικά δεν τους βρούκαμε, οι ίδιοι που σήμερα υποστηρίζουν τη λύση των 180 θα μας κατηγορούσαν τότε ότι πήγαμε τη χώρα στα βράχια, επειδή φοβηθήκαμε να αναλάβουμε τις ευθύνες μας.

